

PORTTI VAPAUTEEN

www.porttivapauteen.fi

LEHTI VANGEILLE

★ NRO 1/2015

- ★ HÖSIS PANEE HÖSSELIKSI S. 3
- ★ VINKKEJÄ VAPAUTUMISEEN
- ★ KIRJOJA

JÄRJESTÖJEN VIESTINTÄVERKOSTON TUOTTAMA

Hyvä lukija,

Portti vapauteen on järjestöjen nettipalvelu rikostaustaisille ja heidän läheisilleen. Sivut perustettiin 2008 Raha-automaattiyhdistyksen tuella, jonka tuella toimitaan edelleen.

Sivusto tarjoaa tietoa ja neuvontaa vankeja, vapautuneita ja heidän läheisiään askarruttavista asioista. Lisäksi on blogikirjoituksia sekä tarinoita päihde- ja rikoskierteestä selviytyneistä. Lapsille on omat sivut, joissa voi esimerkiksi katsoa, mitä tiloja vankiloiden sisällä on.

Suljetuista vankiloista ei ole vielä mahdollista päästä tutustumaan Portti vapauteen -sivuihin. Siksi tehtiin lehti, johon on koottu nettipalvelun sisältöä. Haluamme kertoa, että järjestöistä saa apua vapautumisvaiheessa ja sen jälkeen. Järjestöt voivat ohjata, kun ei tiedä, mihin ottaa yhteyttä.

Voit antaa meille palautetta lehdestä ja kertoa, mistä asioista olisi hyvä kirjoittaa jatkossa. Kiitos kaikille, jotka olette olleet mukana tekemässä lehteä!

Lotta Lehmusvaara, Portti vapauteen –koordinaattori, Kriminaalihuollon tukisäätiö

Portti vapauteen –sivujen osoite internetissä:

www.porttivapauteen.fi

Postiosoite: Kriminaalihuollon tukisäätiö, Portti vapauteen, Kinaporinkatu 2 E 39, 00500 Helsinki

PS. Lehden kanssa lähetimme ilmaisia mainospostikortteja, yksi kolmesta on yllä olevassa kuvassa.

SIVUT

KUUKAUDEN PERSOONA 3

NEUVONTAPALSTA 4

IRMELIN KIRJALAARI 6

BLOGI 8

AJANKOHTAISTA 10

VANKILASTA VAPAUTUVAN OPAS 13

Hösis panee

SPRAYMAALIT

eivät sovi sisätiloihin, joten Hösis kutsuu kaverit lähimetsiin Pähkinärinteeseen.

Taidetapahtumia kutsutaan nimellä *nutsloupssessions*.

Kuva: Portti vapauteen

hösseliksi metsässä

Hösis Art Happening valtaa elokuussa viikon ajaksi KRIS-Helsingin tilat. Paikalla kuullaan räppiä ja katsotaan Hösiksen, myös Hurstina tunnetun räppäriin tekemiä maalauksia.

Yhden työn nimi on ”Ajankulu”. Hösiksen mukaan se kertoo hänen käyttäjäjoistaan. Siinä on ”70 prosenttia kipeetä, 20 nousua ja 10 prosenttia laskuja”.

”Koti, uskonto ja isänmaa” –työssä krusifiksin keskellä on vertavuotava huumeneula. Korkeampi voima oli huumepiikki.

Työt on toteutettu sekatekniikalla ja alustat Hösis on kerännyt roskalavoilta. Luomisvaihe on usein yhteisöllinen. Spraymaalit eivät sovi sisätiloihin, joten Hösis kutsuu kaverit lähimetsiin Pähkinärinteeseen. Taidetapahtumia kutsutaan nimellä ”nutslousessions”.

MAALATESSA USKALTA PÄÄSTÄÄ IRTI

Hösiksen taideprojekti lähti puutarhailan koulusta. Hänen oli vaikea keskittyä tunneilla, joten hän alkoi piirrellä vihkoon muistiinpanoja. Iltaisin Hösis alkoi käydä taidekoulua. Siellä hän työsti piirroksia eteenpäin.

”Taiteen luomisesta oli samaa irtipäästämisen tunnetta kuin sain amfetamiinista”, Hösis kertoo.

”Käsittelen töissä omaa historiaani. Opettajani nimittikin tätä psykotaiteeksi. Tässä työssä kuvaan ensimmäisiä paukukujani. Pysyin silloin kaveriani lyömään mua naamaan ja siksi nenästä vuotaa verta. Tipuin pyllylleen ja nauroin.”

”Porepäissäni piirsin vain sormeja, joka osoitti mua. Luovuus meni niin huonoksi.”

Maalauksen ohella Hösis tekee myös musiikkia **Kevyt kuumotus** –nimisessä kokoonpanossa. YouTubesta löytyy biisejä, joiden nimet ovat rankkoja. Alkoholisti. Kivun nugetti.

Taustalla ei ole biittiä vaan kokoonpanoon kuuluu kaksi akustista kitaraa, kolme miesräppäriä ja naissolisti.

”Musassa pystyy käsittelemään tunteita. On terapiaa esittää sitä yleisölle ja mitä enemmän yleisöä on, sitä enemmän niitä

terapeutteja on”, Hösis kuvailee.

PITKÄT LAITOSKUNTOUKSET LOTTOVOITTO

Hösis on ollut kahdeksan vuotta ilman aineita. Hän on kiitollinen yhteiskunnalle, joka tuli vastaan ja tarjosi hänelle kuntoutusta.

Sakkotuomion hän sai suorittaa **Mikeli-yhteisössä**. Hän ei joutunut vankilaan rikoksista, vaan tuomari antoi ehdollista, kun sai tietää, että vastaaja oli hoidossa.

Sen jälkeen Hösis oli hoidossa **Hietalinna-yhteisössä** ja **Kiskossa**. Hän pääsi myös tuettuun asumiseen **Kivitasku-yhteisöön**. Yhteisöissä hän oppi paperihommat ja ottamaan palautetta vastaan.

Hösis on tyytyväinen pitkiin hoitoihin eikä halunnut itse esimerkiksi korvaushoitoa. Lääkkeitä hän pitää kaulapantana, jonka avulla ihmisestä saadaan ote. Korvaushoidossa olevat joutuvat myös nielemään tylä kohtelua terveydenhoidon viranomaisilta. Toisaalta hän tuntee ihmisiä, jotka ovat selvinneet korvaushoidon avulla.

Hösis pitää itseään rapanistinä ja pirispurguna, joka eli henkilökohtaisessa helvetissä.

”Unohdin ylpeyden ja pyysin apua”, hän kuvaa selviytymistään.

Hoidossa ilmeni myös skitsofrenia, jota on nyt hoidettu lääkkeillä. Lisäksi Hösis kärsii C-hepatiitista, johon hän on saanut hoitoa.

MUNITUSHOMMIIN

Ennen puutarhakoulua Hösis marssi Viikin **Gardeniaan** etsimään töitä. Hän oli lapsena auttanut mummoaan, joka kasvatti vihanneksia torille myyntiin.

Hermostuksissaan hän esitteli itsensä ”narkomaaniksi, jolla on skitsofrenia”. Haastattelija kuitenkin otti hänet viikoksi kokeiluun puutarhalle.

Seistessään bussipysäkillä hän mietti, mikä on tämä hyvä tunne ja vertasi sitä ihastumiseen. Puutarhatyö venyi lopulta vuoden mittaiseksi.

Hänelle kuuluivat myös karpपालtaan

sekä **Chili** ja **Pippuri** –nimisten kilpikonniin hoito. Siihen kuului esimerkiksi vahtia, etteivät muurahaiset päässeet munituksen aikana kilpikonniin kuoren alle.

Vuoden harjoittelu antoi rohkeutta pyrkiä Kiipulaan puutarhakouluun. Siitä on vielä jäljellä pari kymmentä opintoviikkoa.

”LEIKKIKAVERIT PITÄÄ VAIHTAA”

Joskus yllättää halu alkaa taas käyttää. Kokemukset tulevat toisinaan myös uniin.

Silloin on Hösiksen mielestä tärkeää puhua toisille. Helsingissä **Stop huumeille, Harjula, Redis** ja **KRIS** ovat paikkoja, joissa päihdeongelmasta toipuvat voivat jakaa kokemuksiaan. Se auttaa ylläpitämään raittiutta.

Myös musiikki ja maalaaminen ovat Hösiksen mielestä oman terveyden hoitamista.

”Enemmän musasta nauttii selvin päin ja päräyttäviä oloja saa myös väreistä, kun ne alkavat elää.”

Hösis pitää jonkin verran yhteyttä vanhoihin kavereihin, mutta ei voi kuvitella viettävänä aikaa luukuissa näiden kanssa. Hän on löytänyt raittiita kavereita, joiden kanssa voi pitää hauskaa ja jotka tietävät, miltä tuntuu, kun alkaa ahdistaa.

Hösis Art Happening järjestetään KRIS-Etelä-Suomi ry:n toimintakeskuksessa Helsingin Sörnäisissä 11.8. klo 9 alkaen. Hursti räppää ja mukana on myös Kovan luokan kuumotus.

”Seiskapöytä”

Kuntien päihdepalveluja

kilpailutettaessa pitäisi huomioida laitostuntoutuksen tarve. Avopalvelut ovat ensisijaisia, mutta ne eivät aina ole riittäviä pitkään päihderiippuvuudesta kärsiville. Laitostuntoutuksen vähentäminen ei saa olla itseisarvo. Päihdehuoltolain 7. pykälä sanoo, että päihdehuollon palveluja on annettava henkilön avun, tuen ja hoidon tarpeen perusteella.

NEUVONTAPALSTA

Järjestöjen edustajat vastasivat Kylmäkosken vankien tekemiin kysymyksiin.

MITEN HOIDAN VELKA-/TUOMIOLAUSELMASAKKOJA, KUN OLEN VANKILASSA?

Vankilassa olo ei tosiaankaan ole periaatteessa esteenä velkojen maksulle. Sinulla on kuitenkin oltava tuloja, joilla maksat niitä. Lisäksi sinun täytyy varmistaa henkilökunnalta, miten maksaminen vankilasta käsin käytännössä hoituu.

Tilaa joka tapauksessa ulosottovirastosta listaus veloistasi. Pyydä sellainen lista, jossa näkyy tieto kaikista veloistasi; myös niistä, jotka ovat joskus olleet ulosotossa. Listaus on ilmainen, kun sanot, että tarvitset sen velkojen selvittämistä varten.

Listan saatuasi saat käsityksen kaikista veloistasi. Sen lukeminen ei kuitenkaan ole välttämättä aivan helppoa, joten selvitä vankilan henkilökunnalta, mistä saisit siihen apua. Kun saat käsityksen velkamäärästäsi, soita maksuttomaan neuvontanumeroon Velkalinjaan 0800 98009 arkin kello 10-14. Siinä voidaan käydä läpi tilanteesi ja yhdessä arvioida, miten sinun kannattaisi edetä ja mitä velkoja maksella. Jokaisen tilanne on yksilöllinen, eikä ole olemassa neuvoa, joka sopisi kaikille kaikissa tilanteissa. -MM

MINKÄLAISIA VELKASOVITTELMAMAHDOULLISUUKSIA ON?

Tarkoitat varmaan kysymykselläsi eri keinoja, joilla voi niin sanotusti järjestellä velkojaan eli erilaisia tapoja saada velat hoidetuksi ja ”pöydän puhtaaksi”.

Tähän on viisi keinoa:

- neuvotellaan velkojen kanssa uudet maksusopimukset
- haetaan Takuu-Säätiön takausta pankkilainalle, jolla maksetaan eri velkojen velat pois
- haetaan kunnan sosiaalista luottoa ja maksetaan sillä eri velkojen velat pois
- haetaan yksityishenkilön velkajärjestelyä, jonka vahvistaa käräjäoikeus tai muu tuomioistuim
- jätetään velat ulosottoon, jossa ne tulevat joko maksetuksi pois tai vanhentuvat sitä ennen

Velkojen järjestelyssä kannattaa aina kääntyä ammattilaisen puoleen, sillä järjestelyissä voi myös epäonnistua ja tehdä itselle epäedullisia ratkaisuja. Jokaisen tilanne on yksilöllinen. Siksi ammattilainen eli kunnan talous- ja velkaneuvoja tapaa aina asiakkaan, tutustuu hänen koko tilanteeseensa ja auttaa löytämään parhaimman tavalla selviytyä veloista.

Vankeusaikana ei ole useinkaan mahdollista päästä tapaamaan oman kunnan talous- ja velkaneuvoja, mutta voit soit Takuu-Säätiön maksuttomaan neuvontanumeroon Velkalinjaan (0800 98009) arkisin kello 10 -14). Kerromme tarkemmin eri vaihtoehtoista ja voit saada alustavaa tietoa siitä, mikä vaihtoehto voisi olla sinulle mahdollinen. -MM

MISTÄ SAAN APUA SIVILIASIOIDEN HOITAMISEEN?

Vankilassa sosiaalityön erityisohjaajat auttavat siviiliasioiden hoitamisessa. Rikosseuraamusesimiehet vastaavat vangin rangaistusajan suunnitelmasta ja vapauttamissuunnitelmasta, joten heiltä voi kysyä neuvoa. Samoin vartijat voivat aktiivisesti ohjata ja tukea vankeja.

Hyvissä ajoin ennen vapautumista on vangille vankeuslain mukaan laadittava vapauttamissuunnitelma, joka on osa rangaistusajan suunnitelmaa. Vapauttamissuunnitelmaa tehtäessä vankilan työntekijä arvioi vangin edellytyksiä selviytyä vapaudessa sekä palvelujen tarvetta siviilissä. Keskeistä palvelujen järjestämisessä on yhteistyö vapautuvan koti- tai asuinkunnan sosiaali-, terveys-, asunto- ja työvoimaviranomaisten, muiden viranomaisten sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa.

Jos vanki määrätään valvontaan ehdonalaissa vapaudessa, tukea siviiliasioiden järjestämiseen saa myös yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijältä. Valvontaan määrätään ne, joiden vankeudesta suorittamatta jäävä osa on pidempi kuin yksi vuosi, rikos on tehty alle 21-vuotiaana tai jos vanki vapautuu valvotun koepapuden kautta ja on sitoutunut seksuaalirikosten uusimisen ehkäisemiseen tarkoitettuun lääkehoitoon. Ehdonalaisen vapautuva voi myös itse pyytää valvontaa esimerkiksi juuri yhdyskuntaseuraamustoimistosta saatavan tuen takia.

1.4.2015 voimaan tullut sosiaalihuoltolaki mahdollistaa omatyöntekijän sosiaalihuollon asiakkaille. Kun vapautuvalla on erityisiä tuen tarpeita (asunto, päihdehoito, toimeentulotuki ym.), hänelle tulee tehdä tuen tarpeen arviointi, asiakassuunnitelma ja määrätä omatyöntekijä. Annettavista palveluista on myös tehtävä valituskelpoinen päätös ja palvelut on järjestettävä viimeistään kolmessa kuukaudessa yhteydenotosta. -MK

ONKO VANKILALLA VELVOLLISUUS HOMMATA VANGILLE ASUNTO YMS.?

Yleensä vankilassa tehdään vangeille vapauttamissuunnitelma, jossa myös asumisasiä huomioidaan. Työntekijät myös auttavat asioiden selvittelyssä ja vireille laittamisessa, mutta vankilalla ei ole velvollisuutta ja ikävä kyllä mahdollisuuttakaan hankkia asuntoa vapautuvalle vangille. Asumisasiä kannattaa alkaa selvittämään hyvissä ajoin ennen vapautumista vankilan- ja oman kuntasi työntekijöiden kanssa. -MJ

TOIMEENTULO VANKILAN JÄLKEEN?

Taloudellista tukea sekä apua asioiden selvittelyyn saat oman kotikunnan sosiaalitoimistosta. Sosiaalitoimistoon on varattava tapaamisaika etukäteen. Varaa aika jo ennen kuin vapaudut vankilasta. Toimeentulotukihakemuksen voi tehdä myös etukäteen, jotta tuesta olisi päätös valmiina vapautuessa. Toimeentulotukihakemuksia saa vankilan sosiaalityön erityisohjaajien kautta. Toimeentulotukilain mukaan sinun on ilmoitauduttava työttömäksi työnhakijaksi vapauduttuasi. Lue ”Vankilasta vapautuvan oppaasta” (s. 13), miten ilmoitautua työnhakijaksi. -AL, MK

MITEN SAA VANKILASSA APUA PÄIHTEETTÖMYYTEEN, KUN ON VAIKEA KIELTÄYTYÄ PÄIHTEISTÄ?

Yritä hakeutua mahdollisimman päihteettömään ympäristöön jo vankilassa. Ota yhteyttä vankilan päihdeohjaajaan ja kysy mahdollisuudesta päästä päihteettömälle osastolle. Kun mielihalu iskee, ajattele seurauksia, mitä päihteen käytöstä voi seurata (valvomattomien tapaamisten tai poistumisluvan peruuntumisia). Kirjaa ylös, mistä syistä käytät päihkeitä (”irti arjesta”, todellisuuden pakeneminen, oman olon saaminen kevyemmäksi jne.) ja etsi vaihtoehtoisia tapoja. Käytä hyväksi vankilan tarjoamia mahdollisuuksia liikuntaan. Mieti, voisitko hyödyntää vankilassaoloa kouluttautumalla ammattiin tai jos sinulla on lukupäätä, opiskeluun. -T

KUINKA PERHETAPAAMISEN VOI JÄRJESTÄÄ, KUN TYTTÖYSTÄVÄ/PUOLISO ASUU KAUKANA?

Perhetapaamista on mahdollista hakea siihen vankilaan, joka sijaitsee lähempänä omaisia.

Perheen on myös mahdollista hakea harkinnanvaraista toimeentulotukea matka- ja yöpymiskustannuksiin, jotka tulevat matkoista kotoa vankilaan. Silloin kun perheessä on alaikäisiä lapsia ja perheen tulot

ovat vähäiset, on erityisesti perusteltua turvata toimeentulotuella lapsen ja vankilassa olevan vanhemman yhteydenpitoa, mikäli se ei muutoin olisi mahdollista. -MK

MITEN JA MISTÄ SAAN ASUNNON / TYÖ- TAI KOULUTUSPAIKAN VAPAUDUTTUANI?

Asumisasioiden selvittämiseksi sinun kannattaa ottaa hyvissä ajoin yhteyttä vankilan sosiaalityöntekijään, jonka kanssa voit toteuttaa vapautumisen suunnitelmaasi. Hänen kanssaan voit sitten ottaa yhteyttä myös oman kuntasi sosiaalityöntekijään, jonka kautta kuntasi asumisvaihtoehdot selviävät parhaiten. Kuntasi sosiaalityöntekijän tehtävä on ohjata sinut tarkoituksenmukaisesti asumispalveluihin niin, ettet vapautuisi yllättäen suoraan kadulle. Eri kuntien palvelut saattavat vaihdella ja toinen kunta voi tuntua paremmalta kuin omasi, mutta kuntalaisuuden vaihtaminen on yleensä vaikeaa. Tuomion aikana et voi muuttaa kirjojasi ja se on hankalaa myös vapautumisen jälkeen etenkin, jos tarvitset sosiaalitoimen rahoitusta. Voit myös ottaa yhteyttä asumispalvelukoordinaattoriin, niin voin selvittää kanssasi oman kuntasi asumispalveluja ja reittejä niihin: Asumispalvelukoordinaattori Mia Juselius, Kriminaalihuollon Tukisäätiö – KRITS, Kinaporinkatu 2 A 16, 00500 Helsinki, puh. 050 412 4310, mia.juselius@kritis.fi.

Jos kaipaat apua työ- tai opiskelupaikan etsimiseen, voit pyytää apua vankilan

opinto-ohjaajalta tai erityisohjaajilta. Voit myös olla yhteydessä suoraan oppilaitosten opinto-ohjaajiin ja kysellä mahdollisuustasi aloittaa opiskelu. Työ- tai koulutuspaikka –asiassa voit myös ottaa yhteyttä omaan TE-toimistoon (paikallisen toimipaikan neuvonta-aikana). Voit myös soittaa TE-palvelujen työlinjalle. Siellä työntekijät, esimerkiksi ammatinvalintapsykologit, voivat auttaa koulutuspaikan tai oman alan löytämisessä.

Erilaisissa järjestöissä käyminen, kuten KRIS (Helsinki, Tampere, Rauma, Seinäjoki, Oulu) voi kahvin äärellä kertoa tilanteestaan ja lähdetään yhdessä viemään alkuvaiheen asioita eteenpäin ja tekemään yhteydenottoja. -MJ, SK, JS

MITEN PYSYN KAIDALLA TIELLÄ VAPAUDUTTUANI?

Itse kyllästyin vuodesta toiseen lusimiseen. Annan vinkin, että kun vapautuu, vaihtaa kaveripiiriin täysin vaikka se on iso ja raskas päätös. Mitä nopeammin ja mitä isommalla kädellä pääset eroon, sitä suurempi hyöty siitä on. Jos jätät samaan kaveripiiriin, huomaat ennemmin tai myöhemmin, että sama meno jatkuu. Se on tuttu tapa selviytyä arjesta. Alat toistaa samaa, koska olet tehnyt sitä jo monet vuodet ja sen osaat. Itse huomasin, että elämässä on muutakin kuin päihheet ja rikokset. -T

YHÄ USEAMMAT VIRANOMAISET TOIVOVAT, ETTÄ HEIHIN OLLAAN YHTEYDESSÄ

SÄHKÖPOSTITSE. VANKILAT KUITENKIN USEIN KIELTÄVÄT TYÖNTEKIJÖITÄÄN KIRJOITTAMASTA SÄHKÖPOSTEJEN VANKIEN PUOLESTA. MITEN VANKILOIDEN KÄYTTÄMISTÄ TÄSSÄ ASIASSA VOIDAAN MUUTTAA?

Vankeuslakiin lisättiin 1.5.2015 mahdollisuus sähköpostin ja internetin käyttö vankilan valvonnassa. Matkapuhelimen, internetin ja sähköpostin käytöstä ja edellytyksistä sekä sähköisen viestinnän valvonnasta on uudistetuissa laeissa täsmälliset säännökset. Jatkossa vangille voidaan antaa tärkeästä syystä lupa sähköpostin lähettämiseen ja vastaanottamiseen. Luvan myöntäminen edellyttää, ettei sähköpostin käyttämisestä aiheudu vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle. Edellytyksenä on myös se, että viestin lähettäjältä ja vastaanottajasta pystytään riittävästi varmistumaan. (Oikeusministeriön tiedote 9.4.2015) Oikeusrekisterikeskuksen tehtäväksi on annettu selvittää, miten vankien sähköiset asiointipalvelut voitaisiin toteuttaa lain edellyttämällä tavalla keskitetyllä järjestelmällä. Se vie aikaa, joten vielä suljetuissa vankiloissa ei ole mahdollisuutta asioiden hoitamiseen sähköpostitse. -LL

Kysymyksiin vastasivat Mia Juselius/MJ, Marjatta Kaurala/MK, Anastasia Lapintie/AL, Lotta Lehmusvaara/LL ja Sarita Koskinen/SK (Kritis), Minna Mattila/MM (Takuu-Säätiö) sekä Tuomo/T ja Juha Seljanperä/JS (KRIS-Etelä-Suomi).

Takuu-Säätiö

tarjoaa neuvoja, ratkaisuja ja apua ihmisille talous- ja velkaongelmiin.

Oman talous- ja velkatilanteesi selvittämisessä pääset parhaiten alkuun soittamalla neuvontanumeroomme Velkalinjaan, puh. 0800 9 8009. Se päivystää arkisin kello 10–14.

Lisäksi myönnämme takauksia pankista nostettaviin järjestelylainoihin ihmisille, joiden velkatilanne on ratkaistavissa yhdellä uudella lainalla.

Talusasioihin perehdytetyt Omille jaloille -vapaaehtoiset tukihenkilöt auttavat talous- ja velkavaikeuksissa olevia, erityisesti päihde- ja rikostaustaisia sekä mielenterveys- ja peliongelmaisia henkilöitä. Omille jaloille -toiminnan yhteystiedot: www.omillejaloille.fi tai p. 09 612 6340 (vaihde).

Kaikki Takuu-Säätiön palvelut ovat valtakunnallisia ja maksuttomia. Toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. www.takuu-saatio.fi

KRIS

on eri puolille maailmaa levinnyt järjestö, joka tarjoaa apua ja tukea vankilasta vapautuville. Kaikki perustuu neljään periaatteeseen: päihteettömyys, rehellisyys, toveruus ja yhteisvastuullisuus. Näistä periaatteista syntyy yhteisyyden kokemus, jonka varaan koko toimintamme perustuu. Näiden periaatteiden noudattamista odotamme myös kaikilta toimintaamme osallistuvilta.

Tukemme alkaa heti ensimmäisestä vangin yhteydenotosta. Jokainen KRISin tukihenkilö on myös vapautunut aikanaan ja tietää, mitä haasteita vapautuminen ja uudenlainen elämäntapa tuovat tullessaan.

Yhteydenpito jatkuu koko vankilassaoloajan ja tulemme vapautuvaa portille vastaan. Alamme yhdessä vapautuvan kanssa rakentaa toimivaa tukiverkostoa, joka muodostuu yhteistyökumppaneista sekä alueen muista toimijoista.

KRIS tarjoaa vertaistuen, kokemuksensa, tietonsa ja luottamuksellisen yhteydenpidon kanssasi. Tuemme sinua jo muutaman kuukauden ennen vapautumista, vapautumishetkellä sekä sen jälkeisinä, kriittiseksi tietäminämme päivinä ja viikkoina. Myös tästä eteenpäin KRIS tarjoaa eri toiminnoissaan sinulle mahdollisuuden jatkaa uudenlaista elämäntapaa vertaistesi joukossa. Toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. www.kris.fi

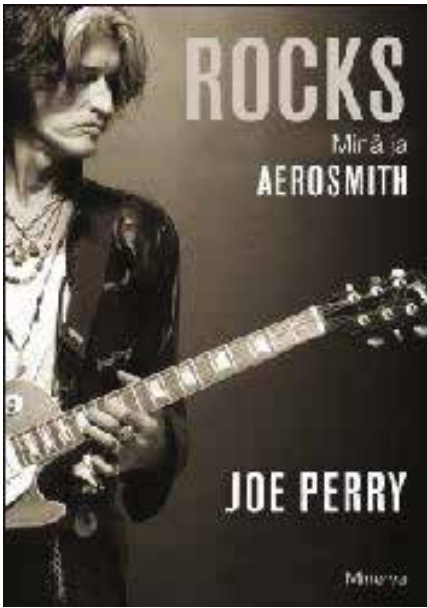
Helsinki p. 045 8086955 (toimintakeskus kiinni heinäkuussa)

Tampere p. 050 4353127, 045 3493564

Rauma p. 044 9236382, Seinäjoki p. 045 8643882, Oulu, p. 050 3797698

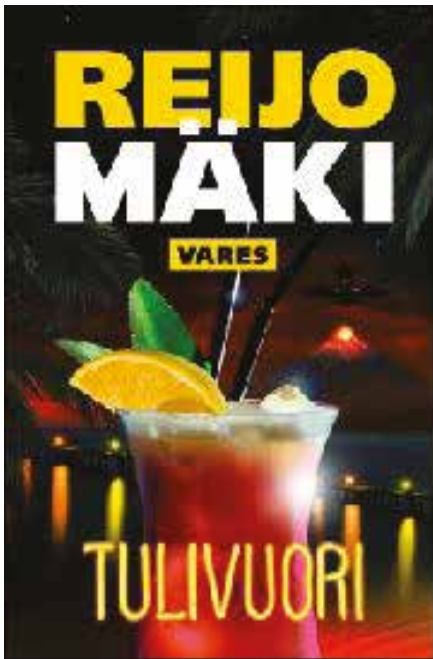
IRMELIN KIRJALAARI

ROCKS: MINÄ JA AEROSMITH

Perry, Joe 2015

Joe Perryn omaelämäkerta on vetävä, humoristinen ja brutaalin suorasukainen kuvaus elämästä rock-areenoilla ja niiden ulkopuolella. **Aerosmith** on kiistatta yksi maailman kuuluisimmista rockyhteistä. Vuonna 1970 perustetun bändin taipaleelle on mahtunut maailmanlaajuista suosiota, loppuunmyytyjä stadionkonsertteja ja yli 150 miljoonaa myytyä levyä, mutta myös suuria kriisejä ja syviä aallonpohjia. Rocks on syväkellus elämään, joka kulkee maailman huipulta tynnyrin pohjalle - useaan kertaan. Se kertoo rehellisesti Joe Perryn ja *Steven Tylerin* vahvasta mutta ongelmallisesta suhteesta, viinasta, huumeista, katkaisuhoidoista ja riidoista. Mutta myös veljeydestä, täysistä areenoista ja ajattomien hittibiisien synnystä. Joe Perryn omin sanoin hänen muistelmateoksensa on tarina yksinäisyydestä, bändistä, paranemisesta, kultista, rakkaudesta, menestyksestä, epäonnistumisesta, tuhoamisesta ja uudelleensyntymästä. Ilmestyy syyskuussa.

TULIVUORI

Mäki, Reijo 2015

Jussi Vares suuntaa Kanarialle ginivalkoisin siivin! Varesen ex-heila murhataan Kanariansaarilla hämärissä olosuhteissa. Jussi lentää etelään ja joutuu hengenvaaralliselle keihäsmatkalle lomaparatiisin pimeään ytimeen. Varesen henkilökohtaisin työkeikka vie sumuisille vuorenrinteille ja riehakkaille terasseille. Uusi Vares-dekkari on jännityksen ja epäkorrektin huumorin all inclusive -ranneke. Se tähtää kuin uima-altaan reunalla kietäistu aamun ensimmäinen Long Island Ice Tea. Tulivuori on kovin Vares-dekkari ikinä! Ilmestyy kesäkuussa.

Lähteenä: BTJ Finland Oy ja Vaskiverkko-kirjasto

Uusia tietokirjoja ja elämäkertoja

Merja Asikainen: Kaasu pohjassa (Tommi Liimataisen raju ja avoin kuvaus viinan voiman selättämisestä)

"Gago" Mrsic Dragomir: Kovaa treeniä: Hollywood-coachin teho-ohjelma

Tommy Hellsten: Löydät kun lakkaat etsimästä, kirja läsnäolon mysteeristä

Tuomas Nyholm: Jarkko Ruutu, jumalainen näytelmä

Uusia lukuromaaneja

Pekka Jaatinen: SS-mies Valo (sota, on jo ilmestynyt)

Clive Cussler: Rajumyrsky (jännitys, on jo ilmestynyt)

Taavi Soininvaara: Haukka ja Kyyhky (trilleri, ilmestyy elokuussa)

Stephen King: Herääminen (kauhu, on jo ilmestynyt)

ILKKA REMES: HORNA

Kaksitoista Ilkka Remeksen jännäriä olen lukenut ja tämä on mielestäni niistä paras!

Kirja alkaa Remeksen tyyliin mukaansa tempaavasti ja tämä ote pitää loppuun asti.

Remes pureutuu onnistuneesti juuri tämän hetken kansainvälisiin poliittisiin ja sotilaallisiin tilanteisiin, joissa keinoja ei kaihdeta ja joissa kylmäsota on saavuttanut uuden ennen näkemättömän uhan maailman rauhalle.

Kirja kertoo totuudenmukaisesti Ruotsin ja Suomen Nato-suunnitelmista ja niiden aiheuttamista suurvaltojen pelottelu-uhakuvista, jotka toteutuessaan vaikuttaisivat meidän kaikkien elämään.

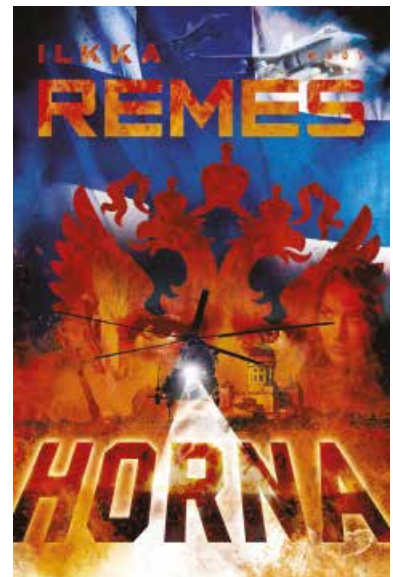
Esillä on myös Venäjän nyt toteutunut tilanne jossa EU:n Venäjä-pakotteet asettavat suurvallat tilanteeseen, jossa mm. kyber-sodankäynti on arkipäivää ja tiedustelupalvelu-toiminta on taas voimakkaasti aktivoitunut.

Ilmeistä on, että Remes tarkasti seuraa maailman eri tilanteiden kehittymistä, joiden pohjalta hän pystyy osaltaan kertomaan ja jopa ennustamaan tilanteita jo ennen niiden varsinasta toteutumista.

Remes käsittelee kirjassaan maailman kärjistyvää tilannetta eri näkökohdista niinkin uskottavasti, että lukijalle syntyy tilanteita, joissa fiktio alkaa vaikuttaa faktalta.

"Horna" on erinomainen suoritus, joka lukitsee aiheesta kiinnostuneen lukijan täydellisesti. Juuri tällaiselle kirjalle toivoisi jatkoa!

10 pistettä
t. Matti

"Kaksitoista Ilkka Remeksen jännäriä olen lukenut ja tämä on mielestäni niistä paras!"

MINUN VALINTANI

Joskus vaan elämässä tuppaa käymään niin että aika pysähtyy ja kiire muuttuu toisarvoiseksi. Allekirjoittaneelle näin kävi vuonna 2010 pitkän vankeustuomion muodossa.

Vapaa-ajan harrastukset menivät luonnollisesti uusiksi, jolloin kirjasto ja sen antimet astuivat kuvaan. Näin ollen ennen niin mukava lukuharrastus palasi osaksi arkea kahdenkymmenen vuoden tauon jälkeen.

Itselleni mieluisaa luettavaa ovat aina olleet sotahistoriaa käsittelevät teokset, muistelmat sekä elämäkerrat. Kymmeniä ja kymmeniä kirjoja luettuani aina silloin tällöin kohdalle sattuu teos, joka on paljon enemmän kuin sivujensa summa.

Kyseinen kirja on *Antony Beevorin* kirjoittama **Toinen maailmansota**. Mielestäni yksi hienoimmista kirjoista, joita toisesta maailmansodasta on kirjoitettu. Erityisesti pidän kirjoittajan tavasta kul-

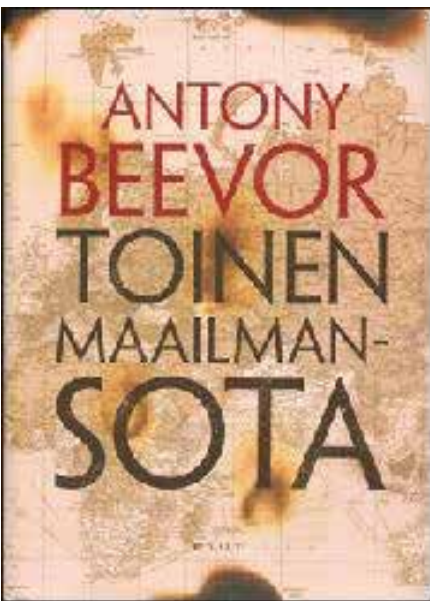
jettaa tarinaa niin ettei kirjaa malta laskea käsistään.

Lisäksi minua miellyttää kirjailijan tapa ja tyyli kertoa tapahtumista objektiivisesti, tarkasti sortumatta kuitenkaan liialliseen näpertelyyn asioiden ympärillä. Kirjailija ei sorru syyllistämiseen saati omien ideologioiden tai ratkaisumallien tuputtamiseen, mikä on valitettavan yleistä tätä aihetta käsittelevissä kirjoissa. Kerronta on sujuvaa aikajanan muodossa, jolloin koko toisen maailmansodan tapahtumien kulku ja kokonaisuuden hahmottaminen on suht helppoa.

Siis aivan loistava kirja, joka ansaitsee tulla mainituksi. Sivujakin löytyy likimain tuhat eli luettavaa riittää eikä tietenkään sovi unohtaa Antony Beevorin muitakaan teoksia. Sen verran hyvä ja asiantunteva historioitsija on kyseessä.

Antoisia lukuhetkiä!

2673/2010

”Minua miellyttää kirjailijan tapa ja tyyli kertoa tapahtumista objektiivisesti, tarkasti sortumatta kuitenkaan liialliseen näpertelyyn asioiden ympärillä.”

TOINEN MAAILMANSOTA

Beevor, Antony 2012

Vaski-kirjastot

Toinen maailmansota oli ihmiskuntaa kohdanneita aseellisia konflikteista julmin, tuhoisin ja seurauksiltaan kauaskantoisin.

Beevor kunnioittaa teoksessaan sodan kronologiaa pohjustamalla Hitlerin joukkojen yllätyshyökkäystä Puolaan 1.9.1939 ja esittelee sen jälkeen sotaa maalla, merellä ja ilmassa - aina Japanin antautumiseen saakka.

Huolellisena taustoittajana kirjailija valottaa myös liittoutuneiden ja akselivaltojen välisiä poliittisia jännitteitä sekä kotirintamien tuntoja.

Antony Beevor (s. 1946) on luonut järisyttävän kokonaisesityksen sodasta, joka polarisoi maailman.

Tunnetuimpiin nykyhistorioitsijoihin kuuluva Antony Beevor julkaisee kesällä 2012 uransa magnum-opuksen. Beevorissa yhdistyvät ihanteellisesti laajojen asiakokonaisuuksien suvereeni hallinta, yksittäisiin ihmiskohtaloihin paneutuminen ja lennokas kaunokirjallinen tyyli. Hänen edelliset toista maailmansotaa käsittelevät palkitut teoksensa - **Stalingrad, Berliini 1945** ja **Normandia 1944** - ovat saaneet osakseen sekä kriitikkojen että suuren yleisön vankumattoman suosion.

Antony James Beevor (s. 14. joulukuuta 1946) on brittiläinen historioitsija ja kirjailija. Hän on kirjoittanut lukuisia elämäkertoja ja teoksia toisesta maailmansodasta ja Espanjan sisällissodasta. Beevorin tunnetuimmat julkaisut ovat **Stalingrad** ja **Berlin**. Beevor on ollut aiemmin sotilas.

Kynälaari

Jokainen tekee virheitä
niin minäkin
miksi muuten sellissäni
yksinään olisin
olen kai tehnyt jotain
olen tehnyt paljonkin
mutta silti toivonkin
jospa muuttumaan
mä pystyisin
ja kaidalla tiellä pysyisin

Yksi katse
yksi hymy
yksi sana rakkauden
voi kuinka sitä
kaipaankin

Viha, kateus kalvaa sisintäsi
tuskaisat huutosi yön pimeydessä
sinun vihasi
sinun kateutesi
kalvaa sisintäsi
sinun tuskan huutosi
yön pimeydessä raastaa sydäntäni
enkö koskaan rauhaa saa
sisimpääni
ilman sinun vihaasi, kateuttasi
enkö koskaan voi elää
ilman tätä
raastavaa tuskaisuutta

Näätä -15

BLOGI

Olin nelikymppinen joutuessani linnaan ensimmäistä ja toistaiseksi viimeistä kertaa keväällä 2004, siis yksitoista vuotta sitten. Tuomiota tuli väkivaltarikoksista neljä vuotta, joista siis ensikertaiselle tuli kiinnioaika kaksitoista vuotta.

Olin mielestäni viettänyt melko normaalia elämää, ainakin fajian juoppouteen, perheväkivaltaan ja henkirikostuomioon verrattuna. Fajia kuoli, kun olin parivuotias, mutsi ja systeri noita tarinoita sitten kertoivat ja pitivät mulle tuoreina.

Kai mutsi pelkäsi, että taipumus turhan reippaaseen huikanottoon kulkee suvussa, kun broidipuolikin oli doku, ja mutsi yritti opettaa mulle kohtuukäyttöä - ehkä turhan snadista alkaen.

Murrosikäisenä kun oli jo kanavia omiin hankintoihin, brekkku tuntui vastaukselta kaikenlaisiin tunne-elämän ongelmiin, ja niitähän riitti.

Oli tyttöihin liittyviä, omaan kasvamiseen ja mieheksi tulemiseen liittyviä, kouluun ja opiskeluun, asemaan ja rooliin kaveripiirissä. Paljon näytettävää, suoritettavaa ja todistettavaa, älystä ja tiukasta roolista huolimatta aika ohuet eväät kaikkeen tuohon, vaikkei se välttämättä ulospäin näkynyt, mustavalkoinen ja uhmakas asenne.

Nyt kun sitä aikaa olen funtsinut, niin aika ihme, että näinkin tuli selvittyä.

Minulla kulkivat "normielämä", perheet, duunit ja kolmekymppisenä vihdoin opiskelun sen toisen vääjäämättömän kehityskulun, eli päihdeongelman ja väkivaltaisuuksien rinnalla. Yritin hoitaa sitä päihdepuolta ja sainkin raittiita jaksoja, joiden aikana elämä myös rakentui johonkin pisteeseen saakka romahtaakseen taas tavalla tai toisella.

Joskus päihteen olivat romahduksen syynä, joskus seurauksena, kun en tahtonut ymmärtää ja hyväksyä, että elämässä nyt vain tulee välillä vähän turpaan, vaikka olisi tovin raittiinakin.

Minusta se oli jotenkin kohtuutonta, ihan kuin elämän olisi pitänyt levittää mulle punainen matto ja kattaa juhlapöytä vain siitä syystä, että olin yrittänyt vähän välttää itselleni tuhoista päihdeikäyttöä.

No, valmistuin diakoniksi 1997 neljän ja puolen vuoden ylioppilaspuhujaisesta koulutuksesta, 2003 suoritin johtamisen erikoisammattitutkinnon työn ohessa. Siinä vaiheessa olin ollut noin viisitoista vuotta sosiaalialan hommissa, pari kertaa naimisissa ja kerran kihloissa.

Elämä oli taas heittänyt eteen tavallisia ihmisten vastoinkäymisiä, asioita, joita en tahtonut hyväksyä sellaisina kuin ne tapahtuivat enkä pystynyt muuttamaan mieleisikseni, ja korkki oli narahtanut pysyvästi auki.

Jos en pyöritelty tykkiä kourassa unetomina öitä miettien itsemurhaa, hain pahaan olooni huojennusta uhkaavista ja väkivaltaisista tilanteista. Sattuipa sitten it-

Mitä vertaisuus tarkoittaa minulle tänään?

Harri Eerikäinen

seä, toista tai molempia, niin olo oli hetken aikaa parempi kuin tavallisesti, ja jos nyt vaikka menisi henkikin, niin eiköhän tää elämä olisi jo nähty. Siltä se jotenkin silloin tuntui.

Noilla asetuksilla tuli loppuvuodesta 2003 pari pahoinpitelyä ja yksi törkeänä tutkittu, josta vapaana kärkeä odottelemaan, ennen niitä kuitenkin keväällä 2004 toinen rassaus, josta sitten jo suoraan kiinni. Aikanaan molemmat puukotukset tuomittiin tapon yritykseksi.

Kakku alkoi Vantaan vankilasta, jossa pääsin melkein heti päihdepuolelle osastolle. Se oli tällaiselle vähän vanhemmalle kaverille hyvä paikka asettua vankilan arkeen.

Hyvin pian selvisi kuten ryyppyporukoissakin, että monen muun elämäntilanteeseen verrattuna itselläni oli elämä vielä suhteellisen mallillaan niin rikoksen laadun, parisuhteen, työn, asunnon ja kuten edellisistä virheellisesti päätelin, myös päihdeongelman suhteen.

Koska itselläni oli jonkin verran kokemusta päihdeongelmaisten kanssa työskentelystä, olin kärkeä arvostelemaan osaston toimintaa ja asettumaan paitsi joidenkin toisten vankien, myös henkilökunnan yläpuolelle. Näin heikkouksia ja virheitä pampuissa, kuntoutushenkilökunnan toiminnassa ja itseäni vaikeamman elämän eläneissä vangeissa, mutta olin aika sokea omalle itselleni ja tilanteelleni.

Samantapainen sokeutuminen ja perusteeton pullistelu voinee tapahtua myös arvojen ja moraalin suhteen. Toki vankilassa on monia, jotka vilpittömästi katuvat tekojaan ja ovat siis eläneet ja toimineet omien arvojensa vastaisesti. Mutta toisaalta rikosseuraamusjärjestelmässä on myös paljon ihmisiä, jotka ovat käyttäytyneet melko lailla omien arvojensa mukaisesti, ja juuri siksi joutuneet vankilaan.

Itse en tuolloin tekemisieni katunut, vaikka niiden seuraukset eivät toki miellyttäneetkään, ja jostakin "miehisestä" periaatteesta kioskillä kiinni pitämisen hinta tuntui etäisyyden päästä selvin päin tarkastellen melko kalliilta.

Yhteistä kuitenkin kaikille meille väkivaltamiehille tuntui olevan käsitys väkivallan hyväksyttävyydestä tietyissä tilanteissa, vieläpä sen näkeminen joissakin tapauksissa suorastaan kunnan miehen velvollisuutena.

Tuskin tämäkään ajatus enemmistölle ihmisistä täysin vieras on, kun aletaan keksiä äärimmäisiä esimerkkejä, mutta selvä asteri tässä kyllä on väkivallasta tuomittujen ja keskivertokansalaisten välillä.

Vaikka siis omalla kohdallani myönsinkin käyttäneeni liikaa päihdeitä ja valinneeni konflikteissa lainsäädäntöön ja valvontaan nähden epäviisaita ratkaisutapoja, en olisi halunnut olla kovinkaan paljon erilainen, silloisen katsantokantani mukaan munattomampi mies.

Väkivalta tai valmius sen käyttämiseen tilanteen niin vaatiessa oli kasvanut luon-

taiseksi osaksi elämäni, identiteettiäni ja ajatusmaailmaani. Noilla asenteilla minulle oli jonkinlainen tunnetason yllätys, että silloisen käsitykseni mukaan parista naarmusta ja kuumusta, joita kaverit olivat ihan itse tilanneet, tehtiin iso numero ja riipaistiin hyvä, suoraselkäinen mies lusimaan keskeltä melko normaalia elämää. Minä olin mielestäni oikeassa ja yhteiskunta väärässä.

Minun "normaalituntien" oli jotenkin tarkemmin asiaa pohtimatta se standardi, jonka mukaan katselin ja arvotin muidenkin miesten elämää. Ehkä enemmänkin tunsin kuin ajattelin, mutta kokemukseni oli sen kaltainen, että lakia noudattavat miehet olivat sisimmältään samanlaisia miehiä kuin me normaalitkin, mutta arkoja ja orjamaalaisia, jotka eivät vain uskaltaneet elää kaikille miehille yhteisten arvojen mukaan.

Pelkäsivät liikaa loukkaantumista, kuolemaa tai lain tuomitsemia rangaistuksia. Minä uskalsin elää rohkeiden arvojeni mukaisesti varsinkin päihtyneenä, maksoi mitä maksoi, olin siis varsin moraalinen, mistä oli syytä olla jonkinlaisen älyllisen näppäryyden ohella ylpeä.

Tällä tiellä voi tietenkin edetä vaikka kuinka pitkälle, jolloin normaaleiksi koettujen vertaisten joukko käy yhä pienemmäksi ja pienemmäksi. Näinhän se käynee muissakin luonneveioissa ja mielisairauksissa, ja lopulta "koko kompaniassa ainoa joka marssii tahdissa on meidän poika".

Mitkä sitten voivat olla muutoksen siemeniä? Nythän meillä on joukko arvoistaan ja osin teoistaankin ylpeitä miehiä, joilla ei muuta ylpeilyn aihetta elämässä juuri olekaan, paitsi sillä joukolla, joka yrittää hoitaa alemmuudentunnettaan nauttimalla todellisesta tai kuvitellusta älyllisestä ylemmydestään suhteessa henkilökuntaan ja muihin vankeihin.

Kundit joko elävät jonkinlaisessa arvo-tyhjiössä tai sitten ovat näissä kelpuutaneet sellaiset arvot, jotka jotenkin tuntuvat vastaavan omaa sisäisyyttä, ovatpa näiden arvojen symboleina sitten värikkäät liivit, leijonariipukset tai pelkkä epämääräinen ja vailla perusteitakin oleva "mulle ei vittuilla" -asenne.

Minä olin tietoisesti etsinyt näitä arvoja jo lapsesta asti, mutta en oikein ollut löytänyt. En uskonnoista enkä elämäntarkasteluksista, en armeijasta tai poliittisesta ideologiasta, enkä uskonut löytäväni esimerkiksi järjestäytyneestä rikollisuudesta.

Iso nälkä niille kyllä oli, ja niiden löytämisestä käsitykseni mukaan seuraavalle elämän merkitykselliseksi kokemiselle ja varmuudelle. Mutta jos piti valita, valitsin mieluummin epätydyttävänkin "itsestä käsin elämisen" kuin pakosta kumartamisen sellaisen järjestelmän edessä, jonka arvoja en jaa.

Jos miehen ainoa itsekunnioituksen aihe on hänen omien arvojensa mukaan eläminen, eikä elämä ole tarjonnut aineksia

rakentaa sen hienosyisempää arvojärjestelmää kuin "mulle ei vittuilla", ei siinä järjellä paljon ole tekemistä, kun pitää valita, menettääkö loputkin itsekunnioituksestaan vai tappaako pois kolmannen luvattoman huikan kossupullostaan ottaneen ryyppyka-verinsa, kun niin tuli sanottua.

Varsinkin kun on mielestään jo tullut pitkälti yli puolitien vastaan, melkein nöyristellyt kaksi kertaa kieltäessään ottamasta.

Näin jälkikäteen ajatellen muutoksen siemen minulle oli löytää niin ohjatuissa kuin varsinkin spontaaneissa keskusteluissa toisten väkivaltarikollisten kanssa meistä paljon enemmän samaa kuin muiden ihmisten tai edes toisten alkoholistien kanssa. Erottavista tekijöistä huolimatta koin samaistumista.

Usein tietysti päihdeongelmat ja väkivaltataipumukset kulkevat käsi kädessä kuten minullakin, mutta vaikka päihteen pois jääminen vähentää impulsiivisuutta, se tuskin poistaa taipumusta väkivaltaan. Minulle oli siis päällisin puolin normaalia veronmaksajan elämää eläessäni kehittyneet väkivaltarikollisen arvoja, asenteita ja toimintatapoja, joita aloin tiedostaa vasta saatuaani ensimmäisen ja ainoan vankilatuumionni 40-vuotiaana.

Vapauduin keväällä 2006. Parisuhde jatkui siitä mihin oli jäänytkin, ja päättyi alkuvuodesta 2007 samalla tyylillä kuin sitä oli elettykin. Tämä oli varmasti toinen käännekohta elämänmuutosta ajatellen.

Kahden aktiivisen alkoholistin liitto osoittautui mahdottomaksi, vaikka aluksi avoimesti kotona juominen oli tuntunut huojentavalta. Todellisuuden kohtaamiselta oli vaikea välttyä, kun huomasin ajattelevani, että voin vuosi sitten linnassa paljon paremmin kuin nyt vapaana. Ajelin muuttaman ratin, joista selvisin sakoilla ja kahdella yhdyskuntapalvelutuomiolla. Ryyppäsin ja riitelin itseni pihalle 20 vuotta kestäneestä työsuhteestani.

Keväällä 2011 en ehtinyt olla pitkäänkään työttömänä, kun olin yhteydessä Kriminaalihuollon tukisäätiöön, jossa aiemmin suoritin toisen yhdyskuntapalveluni. Kävi ilmi, että tekemistä voisi olla rikostaustaisten henkilöiden kanssa tehtävän vertaistyon puolella, vaikka mahdollisuutta palkkatyöhön ei sillä hetkellä ollutkaan.

Kerroin taustoitani mahdollisimman avoimesti, ja vastaukseksi kysymykseen nykyisestä päihteen käytöstä jouduin sanomaan, että vähintään kerran vuodessa on viime aikoina tullut vedettyä sellainen kyykkyjurri, josta koituu noin viikon rokuli.

Sovittiin, että osallistun toimintaan vapaehtoisenä. Aluksi sain hiukan kannustusrahaa, sitten osa- ja määräaikaisen työsovimuksen, sitten työllistettiin määräjäksi täydellä työajalla.

Tässä vaiheessa sitten kesällä 2011 vedin sen lähes etukäteen lupaamani ryyppyputken rokuleineen. Samana syksynä työnantaja kaikesta huolimatta kysyi minua auki tulleseensa vakituiseen työsuhteeseen Rediksen vastaavana ohjaajana, ja otin tarjouksen

mielelläni vastaan.

Tämä nykyisen työnantajani tuki yhdessä elämäni avainkohdassa oli aivan keskeinen elämänmuutoksen mahdollistaja, että vielä tuolla taustalla sain mahdollisuuden.

Vaikka en vieläkään hakenut apua päihdeongelmaani vaan yritin yksin, hakeuduin Aggrediin keskustelemaan impulsiivisuudesta ja väkivaltaisuudesta.

Liityin KRIS-Etelä-Suomen jäseneksi, pelailtiin KRIS:n ohjaajien ja porukoiden kanssa, joskus kokeiltiin vähän treenailla, ohjattiin jokunen ryhmä Sörkassa Jarkan kanssa, Kimmo oli keskeisessä roolissa eräässä kouluvalistuspilotissa, Varsis jakoi kokemustaan, samoin Kidi kirjoituksiani kommentoimalla ja KRIS:n historiaa kertomalla. Hyödyin näistä tilaisuuksista paljon, mahdollisuudesta nähdä ja kokea käytännössä erilaisia tapoja tehdä työtä omalla persoonallaan omien elämäkokemustensa varassa.

Hyödyin myös pitkistä keskusteluista työpaikkani asiakaskävijöiden, vertaisteni kanssa. Toimintatapani, asenteeni, tunne-elämäni ja arvoni ovat olleet, ja ovat edelleen sellaisia, että niiden kanssa jatkuva elinikäinen työskentelyni edellyttää vertaisteni tukea, yhdessä eheytymistä.

Tänään se ei tunnu taakalta eikä rajoittavalta, vaan elämään mielekkyyttä ja sisältöä tuovana asiana. Impulsiivisuus, väkivalta, pelot, jännittäminen, osaamattomuuden ja riittämättömyyden tunteet, herkkyyden, lapsenomaisuuden, itsekeskeisyyden, vihan, kaunan, katkeruuden ja kostonhalun ovat jo niin kauan ohjanneet ja kahlinneet minun, vapautta ja itsenäisyyttä tavoitelleen miehen elämäni, että mikään hinta niistä vapautumiseksi ei tunnu kovinkaan suurelta.

Näiden asioiden päivänvaloon tuominen vertaisten kesken, uuden opettelu yhdessä johtavat itseyttä ja voivat synnyttää kestävästi muutostietoisuutta päivittäin kerrallaan.

Minusta vertaistuellisen työmallin ydin on siinä, että kaikki ovat näiden samojen, koko elämän ajan kestävien kasvun ja "uudelleenohjelmoinnin" kysymysten äärellä, ja vertaisen vahvuus verrattuna ammattityötä tekevään on se, että vertainen voi aina puhua itsestään.

Silloin jää kuulijan päätettäväksi ja koettavaksi, samaistuuko hän kuulemaansa ja sen kertojaan, kokeeko sen vetovoimaiseksi ja haluaako lähteä tavoittelemaan jotain samaa.

Kun kyseessä on matka omaan itseen, näkemään ja kohtaamaan sellaista, mikä pelottaa, inhottaa ja ravistelee monien omien uskomusten ja selviytymisstrategioiden mielekkyyttä, niin ehkä vertainen on kuin opas, joka on löytänyt kartan ja matkareitin paikkaan, jossa ainakin periaatteessa ammattilaisen jo pitäisi olla.

Kummallakin on varmasti sanottavaa ja annettavaa, jos haluamme kuulla ja ottaa vastaan.

Olen miettinyt vertaistukea niin, että sen pitäisi olla enemmän "prosessi kuin professio". On aikansa, jolloin on rakentavaa kertoa olevansa entinen tuulilasipesunes-

teen juoja tai suonensisäisten huumeiden käyttäjä, mutta ei omaa prosessiaan minusta voi moneksi vuodeksi tuon kaltaiseen "kokemusasiantuntijuuteen" jumittaa ilman, että se alkaa syödä itse itseään ja taannuttaa kasvamisensa sijaan.

Pitää tulla jotain uutta, muuten opetellaan taas tietty rooli, "katu-uskottava" elämänmuutoksen tehnyt kaveri, joka ainakin itse edelleen uskoo saaneensa jotain mystistä osaamista, supervoimia ja "kirjaviisailta" salattua tietoa noista ehkä jo vuosien tai peräti vuosikymmenten takaisista narkkaamisistaan ja lusimisistaan.

Sitten vedetään antaumuksella loppuun-palamiseen asti tuota uutta roolia, joka vaikuttaa kuitenkin entisen kaltaiselta siinä, ettei kompromisseja juuri tehdä, ajattelu ja toimintastrategiat ovat uhmakkaita ja mustavalkoisia niin yksilö- kuin organisaatiotasollakin, ja muut kuin juuri samalla tavalla ajattelevat ja toimivat ovat väärässä.

Kyvyttömyys hyväksyä maailmaa ja sen tarjoamaa toimintaympäristöä sellaisina kuin ne ovat johtavat helposti vanhaan tuttuun "yksinäiseen normaaliuteen" ja katteettomaan ylemmyydetuntoon, vaikka oltaisiinkin raittiita ja rikoksettomia.

Se vain on aina iso kysymys, mitä uutta yhteiskunnalla tai työnantajilla on tarjota sitten, kun kouluttamaton tai puutteellisesti koulutettu kaveri on aikansa "tunnustanut toipujan väriä", ja olisi valmis siirtymään - niin, mihin?

Iso kysymys varmaan kaikissa vertaisia käyttävissä paikoissa.

Uskon että eteenpäin pitäisi jollain tavalla mennä koko ajan, jotta kehitys ei pysähtyisi, ja pian taantuisi. Kiirettä ei kannata pitää, mutta tekemällä vähän päivässä tulee tehtyä paljon vuodessa, ja tulokset näkyvät.

Hiljaa hyvä tulee, mutta jokaiselle tulee jossain vaiheessa eteen se päivä, jolloin itselle ei enää riitä pelkästään se, ettei vedä eikä joudu lusimaan.

Palkintoja pitää jossain muodossa tulla, ja niitä tulee, kun työskentelee niiden eteen. Yhteiskunta ei ole meille koko elämämme ajan velkaa siitä, että olemme lakanneet kusemasta omiin muiroihimme.

Toiset kävivät koulua, opiskelivat, perustivat perheitä ja rakensivat työuria silloin kun me joimme kiljua, poltimme pilvää, tappelimme ja väänsimme kellarikomeroita. Eivät he ole mitenkään meitä huonompia. Itse asiassa haluaisin jonain päivänä kokea vertaisuutta myös heidän kanssaan, ja jättää menneisyyden painolastin taakseeni. Työtä se vaatii, ja itsensä hoitamista.

Vankeuslakia täsmennettiin

Vankeutta ja tutkintavankeutta koskevat säännökset täsmentyvät toukokuun alusta. Uudet säännökset koskevat erityisesti vangin yhteydenpitoa vankilan ulkopuolelle.

Matkapuhelimen, internetin ja sähköpostin käytöstä ja edellytyksistä sekä sähköisen viestinnän valvonnasta on tehty lisäyksiä lakiin. Vanki voi saada luvan vastaanottaa ja lähettää sähköpostia sekä käyttää nettiä.

Sähköpostin käyttämisestä ja internetin käytöstä ei saa aiheutua vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle. Sähköpostin edellytyksenä on myös se, että viestin lähettäjältä ja vastaanottajasta pystytään riittävästi varmistumaan.

Suljetussa vankilassa vanki voi saada luvan internetin käyttöön, mikäli vangin pääseminen muille kuin luvanmukaisille sivuille voidaan estää. Rikosseuraamuslaitos on aloittanut kehittämisprojektin, jossa suunnitellaan käytännön toteutusta vankiloissa.

Vankilan toimivalta valvoo sähköistä viestintää täsmentyä ja laajenee. Sähköpostien lähettäminen tapahtuu vankilan palvelimen välityksellä. Sähköpostien valvonnassa sovelletaan kirjeenvaihdon valvontaa koskevia säännöksiä. Lupaa sähköiseen viestintään ei voida antaa tutkintavangille, jolle on määrätty pakkokeinoin mukainen yhteydenpitorajoitus.

Myös vangin tapaamisista ja tapaamisten valvonnasta annettiin täsmälliset säännökset.

Suljettujen vankiloiden ja avolaitosten tapaamistiloista säännellään eri tavoin. Tapaamisen valvontaa koskevat säännökset täsmentyvät.

Vangin ja alle 15-vuotiaan lapsen tapaamisolosuhteita parannettiin. Suljetuissa vankiloissa tulee olla soveltuvat tilat lapsen

tapaamiseen. Tapaamisessa vangin ja lapsen välinen koskettaminen on sallittua. Tapaamisen ehtona on, että vanki pyydetessä suostuu päihitteettömyyden valvontaan.

Lakiin tulee nyt myös uusi säännös alaikäisen tapaajan huoltajan suostumuksesta ja saattajasta.

Vankien yhteydenpitomahdollisuuksia kauempana asuviin lähiomaisiin ja muihin läheisiin parannetaan siten, että vangille voidaan antaa mahdollisuus yhteydenpitoon videoyhteyden tai muun teknisen yhteyden välityksellä. Poistumisluvalla vankia voidaan valvoa ns. pantavalvonnalla.

Tutkintavankien mahdollisuudet päästä valvonnan alaisena vankilan ulkopuolelle hoitamaan välttämättömiä ja kiireellisiä asioita paranivat.

Vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon postin välityksellä. Vankilalla ei ole enää velvollisuutta vankien välisten viestien toimittamiseen sisäpostina. Päätös kirjeenvaihdon lukemisesta voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi. Kirjeen lukemisesta ilmoittamista voidaan laissa säädetyillä edellytyksillä lykätä enintään kahdella viikolla.

Yksinäisyysrangaistuksen enimmäispituus lyheni 14 vuorokaudesta 10 vuorokauteen.

Eristämistarkkailua koskeva säännös on aiempaa täsmällisempi. Eristämistarkkailussa olevaa vankia voidaan jatkossa valvoa myös valvontaan soveltuvaa vaatetusta eli ns. tarkkailuhaalaria käyttäen. Tarkkailuvaatetusta käytävä vanki tulee viivytyksettä päästä WC-tiloihin, jos hän sitä pyytää.

Eristämistarkkailun enimmäisaika lyhenee nykyisestä.

Henkilöntarkastuksessa voidaan tarkastaa myös vangin suu.

Suljetussa vankilassa omaisuusluetteloon ei merkitä vähäarvoista omaisuutta, ellei vanki sitä erikseen pyydä.

Omasta pyynnöstään erillään asuminen on mahdollista ainoastaan vangin henkilökohtaisen turvallisuuden ollessa uhattuna ja sen perusteet on otettava uudelleen harkittavaksi enintään neljän kuukauden välein.

Toukokuun alusta alkaen laissa on mm. säännös tupakoinnin kieltämisestä myös vankien asuintiloissa. Tupakointikielto vankien asuintiloissa edellyttää kuitenkin sitä, että vangille on järjestetty mahdollisuus tupakointiin muussa tilassa. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää tupakoinnin kieltämisestä ja antaa tarkempia määräyksiä tupakoinnin järjestämisestä vankilan sisätiloissa.

Uudet säännökset vangin ja tutkintavangin muutoksenhakuoikeudesta parantavat vankien oikeusturvaa. Lakiin lisätty kattava luettelo muutoksenhakukelpoisista päätöksistä ja muutoksenhakukielloista poistaa aiempien säännösten tulkinnanvaraisuuden ja parantaa muutoksenhaun ennakoitavuutta.

Hallinto-oikeuden päätökseen voidaan hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Lähde: Rikosseuraamuslaitoksen tiedote vangeille

Tunnista kykysi nuori räppäri!

Voikukkalapset ry järjesti 10-17-vuotiaille tytöille ja pojille Tunnista kykysi -työpajoja.

Voikukkalapset on uusi yhdistys, joka tukee erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria. Yhdistys on järjestänyt työpajojen sarjan, jossa on opeteltu pukemaan omia ajatuksia ja tunteita rapmusiikiksi.

Mukana projektissa oli artisteja, jotka mentoroiivat nuoria. Lopuksi osallistujat pääsivät studioon äänittämään omat kappaleensa. Yhteistyökumppanina oli **3rd Rail Music -studio**, jossa nuoret äänittivät omat kappaleensa. Kappaleita syntyi yhteensä viisi. Nuoret pääsivät myös **Palefacen** soundcheckiin.

Ryhmään osallistui kolme tyttöä ja seitsemän poikaa. Osalla oli toinen vanhempi vankilassa. Iältään nuoret olivat 10-17-vuotiaita. Osa jatkaa hankkeen jälkeen Rimlab-toiminnassa. Se järjestää

laulukirjoittamistyöpajoja eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tuleville 8-20-vuotiaille nuorille.

Yhteistyökumppanina Tunnista kykysi -hankkeessa toimi **Aseman lapset**. Nuorilla oli myös konsertti **Walkers**-talossa kesäkuussa. Rapmusiikkipaja järjestetään taas ensi vuoden alussa.

Kuva: Voikukkalapset

Yhdyskuntaseuraamusten työtoimintaa kokeillaan maalinnoituksilla

Kriminaalihuollon tukisäätiö aloittaa tuetun ja ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun kokeiluhankkeen, jossa ensimmäisen maailmansodan aikaisia maalinnoituksia siistitään tukihenkilön ohjauksella.

Yhdyskuntapalvelun voi elokuusta lähtien suorittaa historiallisessa ympäristössä, Kriminaalihuollon tukisäätiön luotsaaman Maalinnoitus-hankkeen käynnistäessä toimintansa. Viaporin maa- ja merilinnoituksen maarintaman puolustusasemat saavat pian näyttäytyä siisteinä pääkaupunkiseudun puistikoissa, kun yhdyskuntaseuraamusasiakkaat tuovat linnoitusrakenteita esiin roskien ja kasvillisuuden alta. Osallistujat jättävät oman kädenjälkensä sata vuotta sitten valmistuneen linnoitusketjun historiaan, ja ennaltaehkäisevät kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden linnoitteiden häviämistä. Puistoissa ja taajamametsissä luonto on monin tavoin aistittavissa, ja viherympäristöjen hyvinvointia lisäävät vaikutukset osallistujien ulottuvilla.

Ryhmämuotoisena toteutettavan työtoiminnan ohella osallistujat saavat tukea ja kannustusta palvelun suorittamiseen, sekä apua henkilökohtaisten asioidensa hoitoon, kuten esimerkiksi virastoissa asioimiseen. Linnoitusten hoitoa ohjaa työ- ja palve-

luohjaaja, joka osallistuu hoitotyöhön sekä ohjaa ryhmässä työnteon ohella syntyviä keskusteluja. Tavoitteena on, että osallistujaisivat myönteisiä kokemuksia omista kyvyistä ja osaamisesta, sekä myös taidon

rauhottua ja rentoutua luonnonympäristöjen avulla. Konkreettisesti osallistumisesta jää käteen suoritetun rikosseuraamuksen lisäksi työturvallisuuskortti, omat työkengät, ja osaamistodistus ympäristönhoitotyöstä.

Pitkä matka vapauteen

”Meillä on tarjolla vankilasta vapautuvalle päihdeongelmalliselle polku, joka kestää noin kolme vuotta. Jos sen pystyy olemaan päihdeettömänä, selviytyminen yhteiskunnassa on melko varmaa”, KRIS-Tampereen toiminnanjohtaja Jari Ihalainen kertoo.

KRIS-Tampere on tukenut vankilasta vapautuvia jo yhdentoista vuoden ajan. Seitsemän vuotta se on pystynyt tarjoamaan vankilasta vapautuville myös paikkoja työkokeiluun ja kuntouttavaan työtoimintaan.

”Jono kuntouttavaan työtoimintaan on pitkä, ja siksi olemme luoneet oman mallin, jossa vanki tulee ensin valvottuun koevapauteen 4-6 kuukauden ajaksi. Siitä hän jatkaa noin puoli vuotta kestävään työkokeiluun, jonka aikana valmistellaan hakemus kuntouttavaan työtoimintaan. Lopuksi henkilö osallistuu 2-3 vuotta kestävään kuntouttavaan työtoimintaan”, Ihalainen kuvailee.

”Yhteistyö Tampereen kaupungin kuntouttavan työtoiminnan kanssa on mutkatonta. Tampereen tilanne rikostaustaisten jälkihuollossa on keskimääräistä parempi, kiitos **YRE-yhteistyöryhmän** (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään), **Silta-Valmenuksen**, kaupungin päättäjien ja muiden yhteistyötahojen.”

Kaupunki ostaa kuntouttavaa työtoimintapalvelua KRIS-yhdistykseltä. Tarkoitus on, ettei vankilasta vapautuvalle tulisi turhaa odottelua ja taukoja jaksojen välillä. Ehjä 2-3 vuoden työputki yhdistyksessä on tuottanut hyvää tulosta. Lähes 90 % pitkän putken läpikäyneistä on selviytynyt takaisin yhteiskunnan toimiviksi jäseneksi.

”Mahdollisuudet uuteen elämään tullaantuvat itsehoitoryhmien, kuten AA:n ja NA:n ansiosta, koska kuntouttava työtoiminta loppuu kuitenkin joskus. Itsehoitoryhmät ovat toimineet Suomessa kohta 70 vuotta”, Ihalainen kertoo.

Hänen mukaansa vankilasta vapautunut päihdeongelmainen ”elää pari vuotta sormi liipaisimella”.

”Jos silloin jää yksin kotiin makaamaan ja esittää kysymyksiä, joihin itse vastaa, tulee vaikeaa. On aina parempi puhua jonkun kanssa.”

Moni mukana ollut innostuu työstä ja alkaa opiskella. Viime vuonna Ihalainen laski, että lähihoitajaksi oli valmistunut 14 KRIS-toimintakeskuksessa työskennellyttä

henkilöä. He ovat työllistyneet kaupungin päihde- ja mielenterveyspalveluihin hyvin. Lisäksi suuri määrä entisiä lainrikkojatausia on työllistynyt muille aloille pitkän polutuksen kautta.

”Tuntuu, että Tampereen kaupunki ja paikalliset oppilaitokset oikeasti kunnioittavat kokemustaustaa päihde- ja mielenterveysalalla ja opiskelijoita valittaessa. Mielestäni kaupunki ansaitsee kiitosta vapautuvien vankien jälkihuollon järjestämisestä”, Ihalainen kertoo.

Yksi osoitus kunnioituksesta oli, kun Ihalainen oli kutsuvieraana Tampereen kaupungin järjestämässä 250-vuotisjuhlassa viime vuoden lokakuussa.

Kuva: Vesa Keinonen

”Mielestäni kaupunki ansaitsee kiitosta vapautuvien vankien jälkihuollon järjestämisestä.” Jari Ihalainen, KRIS-Tampere.

NUORILLE APUA VAPAUTEEN

Portti vapauteen tapasi Move on! -hankkeen asiakkaita. Toiminnassa tavoitellaan koulutusta ja työelämävalmiuksia vankilasta vapautuville helsinkiläisille nuorille.

Kevään ensimmäiset auringonsäteet porautuvat Kurvin kivitalojen seinisiin. Matkaamme ruokakaupan kautta KRIS-Etelä-Suomen tiloihin tutustumaan Move on! -hankkeen nuoriin miehiin.

Ovella on vastassa **Juha Seljänperä**, joka toimii koordinaattorina. Ylhäällä odottavat toinen hankkeen työntekijä **Kimmo Gustafsson** sekä hankkeeseen osallistuvia koevapauslaisia.

Tunnelmaa saadaan hieman vapautettua, kun Juhan keittämää kahvia voidaan arvostella yhdessä. Juhan mielestä se on liian laihaa.

Ilta miehet ovat 24-26-vuotiaita. Kaikki ovat tulleet vankilasta valvottuun koevapauteen tammikuussa. He vapautuvat kesällä.

Koevapautta suorittavien nuorten aikatauluun kuuluu osallistuminen Move on! -hankkeeseen. Lisäksi kahdelle nuorista kuuluu **Aggredi**-toimintaan osallistuminen, jossa voi käsitellä väkivallasta syntyneitä ongelmia. Myös porukan kolmas on omasta tahdostaan halunnut osallistua Aggrediin.

He saivat tiedon Move on! -hankkeesta vankilan työntekijältä. Suomenlinnan vankilassa jokaiselle vangille nimetään vas-tuutyöntekijä. Sitä nuoret pitävät erittäin hyvänä asiana.

Maanantaisin hankkeessa opetellaan kokkausta. Nuoret miehet keuhuvat esimerkiksi intialaisten ruokien valmistamista. Työllistymisen ja koulutuksen teemoja käydään läpi keskiviikkoisin ja torstaisin.

Tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin on liikuntaa. Perjantain ohjelman he valitsevat itse. Se voi olla esimerkiksi keilausta tai seinäkiipeilyä. Tällä viikolla he ovat menossa elokuviin.

"**Kontulan Komein**" harrasti aktiivisesti jalkapalloa nuorempana, piti joitakin vuo-

sia taukoa ja jatkoi taas harrastusta päälle parikymppisenä. Liikunnallisena ja raamikkaana henkilönä hän kehuu projektia.

Myös perjantain pidempi aktiviteetti saa positiivista palautetta.

Osallistujat käyvät joka aamu KRIS-toimintakeskuksessa aamupiirissä kertomassa kuulumiset.

Juha Seljänperä kertoo, että Move on! -hanke on käynnistynyt hyvin.

"Kaikki eivät tarvitse ryhmätoimintaa. Annamme tarvittaessa yksilöohjausta hankkeeseen tulleille nuorille koko hankkeen ajan. Yksilöohjaukseen kuuluu mm. viranomaisasiointi, koulutus- ja työhaut sekä niihin tutustuminen. Koulutusta ja työelämää koskevat tavoitteet ovat hankkeessa keskiössä", Seljänperä toteaa.

"Hankkeeseen tuli nuoria vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimiston kautta sekä täysin omaehtoisesti. Nämä kolme nuorta miestä ovat hankkeen viimeisimmät asiakkaat ja heidän kanssaan voitiin aloittaa säännöllinen ryhmätoiminta."

Move on! -hankkeen tavoitteena on ottaa toimintaan ja ohjata koulutukseen ja kohti työmarkkinoita vuosittain 10-15 helsinkiläistä nuorta.

"Kontulan Komein" haluaa saada itselleen kunnan palkkatyön. Hän on puhunut naisensa kanssa lapsista sekä miettinyt hakevansa sähköalan koulutukseen.

Haastattelu on tehty alkuvuodesta 2015. Hanke kestää 2017 kevääseen asti, mikäli rahoitus toteutuu suunnitellusti. Jos olet kiinnostunut, ota yhteyttä:

Hanketyöntekijä Kimmo Gustafsson
p.045 859 7838, kimmo.gustafsson@kris.fi

Hankevastaava Juha Seljänperä
p.044 976 3889, juha.seljanpera@kris.fi

KRIS OHJAA NAISIA POIS RIKOKSISTA

Etelä-Suomen KRIS-naiset käyvät Vanajan vankilassa joka kuukauden ensimmäisenä maanantaina. Siellä he vetävät reilun tunnin pituisen keskusteluryhmän naisvangeille.

Ryhmä pyörii non stoppina. Keskustelu virtaa vapaasti osallistujien toivomista aiheista. Kerrallaan ryhmään on osallistunut 4-12 naista.

"Usein keskustellaan koevapaudesta, lomatuesta ja siviilissä tarvittavasta tuesta", ryhmää vetävät **Mari ja Sirpa** kertovat.

Vanajan vankila on avoin ja yhteistyöhaakuinen, vetäjät kiittelevät. Se ohjaa vankeja KRIS:n piiriin ja mukaan toimintoihin.

Vangit saavat myös TS-lomia, jolloin he voivat tulla tutustumaan KRIS-toimintaan ja rakentamaan itselleen vapautumisen jälkeistä turvaverkkoa.

"Emme kuitenkaan tyrkytä mitään. Kaiken pitää tapahtuma vangin aloitteesta", Mari selvittää.

Sirpa tuli KRIS-toimintaan valvottuun koevapauteen vuonna 2012. Nyt hän toimii vapaaehtoistyöntekijänä. Mari puolestaan on edennyt KRIS-Etelä-Suomen toimintakeskusvastaavaksi. Toimintakeskus sijaitsee uusissa tiloissa Helsingin Sörnäisissä Vaasanpuistikon reunalla.

"Ohjaamme oman kokemuksemme perusteella naisia vankilassa ja siviilissä ja ohjaamme ottamaan tukea vastaan", Sirpa kuvailee omaa työtään.

"Järjestössä on ammattilaisia ja vertaisia ja näiden yhdistäminen on paketti, joka toimii", Mari kertoo.

Helsingin toimintakeskus on auki arkipäivisin klo 9-16 (poikkeuksena ma naisten ryhmä 14-16) ja lauantaisin klo 14-17. Kiinni heinäkuussa. Osoite: Kinaporinkatu 2 D, 00500 Helsinki (Sörnäinen), puhelin: 045 808 6955

Välillä Move on -hankkeessa on varsin rentoa ohjelmaa. Kuva: Portti vapauteen

VANKILASTA VAPAUTUVAN OPAS

PORTTI VAPAUTEEN
www.porttivapauteen.fi

Valmistaudu vapauteen vankilassa

Vankeuslain mukaan jokaiselle vangille on laadittava rangaistusajan suunnitelma, jota täydennetään hyvissä ajoin ennen vangin vapauttamista vapauttamissuunnitelmalta. Vapauttamissuunnitelmaa laadittaessa arvioidaan vangin edellytykset selviytyä vapaudessa sekä hänen palvelujen tarpeensa. Suunnitelmaa laadittaessa on tehtävä yhteistyötä vangin koti- tai asuinkunnan sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten kanssa, mikäli tarve vaatii. Valvontaan vapautuville tehdään lisäksi vielä valvontasuunnitelma.

Vanki voi vapautua myös valvotun koevapauden kautta. Valvottuun koevapauteen voidaan sijoittaa korkeintaan kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista. Koevapauden edellytyksenä on mm. asunto ja toimintavelvoite (työ, opiskelu, kuntoutus tai muu sopivaksi katsottu toiminta). Koevapaudessa oleva voi käyttää normaalisti yhteiskunnan palveluita ja hakea esim. Kelan etuuksia. Terveystuella vastuu säilyy kuitenkin vankilan lääkärillä. Samassa asunnossa asuvalta on saatava suostumus koevapauden aloittamiseen, joten myös lasten mielipidetä kuullaan.

Hoidettavien asioiden lista

- Asunnon etsiminen
- Toimeentulotuen hakeminen
- Ajanvaraus sosiaalityöntekijälle
- TE-palveluihin ilmoittautuminen
- Kelan etuuksien hakeminen
- Lääkäriajan varaaminen (hoidon jatkamiseksi siviilissä)
- Pankkitilin avaaminen
- Henkilöllisyystodistuksen hankkiminen
- Sähköpostitilin avaaminen

Muita hoidettavia asioita voivat olla esimerkiksi ajokortin takaisin saaminen, päihdekuntoutukseen hakeutuminen, työ- tai opiskelupaikan etsiminen, elatusmaksut ja muut vanhemmuuteen liittyvät asiat.

Listalla olevat asiat kannattaa hoitaa yksi kerrallaan. Monet asioista on nykyisin hoidettava sähköisesti, joten tarvittavat tiedot, sähköpostiosoite ja useimmiten myös verkkopankkitunnukset tai vastaavan keinon tunnustautua sähköisesti palveluihin.

Asioiden hoitamistavat ovat voineet muuttua vankeusaikana ja ne voivat olla monimutkaisia. Asioiden hoitamiseen voi saada apua. Vankilassa voi pyytää apua sosiaalityöntekijältä, psykologilta, opinto-ohjaajalta, diakonilta tai pastorilta. Viranomaisia ja järjestöjä voi lähestyä puhelimitse ja kirjeitse. Useiden järjestöjen edustajat käyvät myös vankiloissa.

Rikoksettomiaan ja päihitteettömään elämään löytyy erilaisia tukimuotoja, kuten vertaistukea tai järjestöjen muita palveluja.

Asunnon etsiminen

Asuntoa kannattaa hakea kaupungilta sekä kunnassa toimivista vuokraloyhtiöistä noin kolme kuukautta ennen vapautumista. Lisäksi kannattaa katsella yksityisten vuokranantajien ilmoituksia lehdistä ja internetistä. Myös oman asunnonhakuilmoituksen voi jättää internettiin tai lehteen. Myös järjestöillä ja säätiöillä on vuokrattavana asuntoja, kuten Y-säätiöllä.

Tuetut asumisvaihtoehdot voivat olla myös hyvä vaihtoehto. Asumisen tuen lisäksi niiden kautta pääsee todennäköisimmin kiinni omaan vuokra-asuntoon. Tuettua asumista tarjoaa mm. Kriminaalihuollon tukisäätiö.

Jos aiemmista asunnoista on jäänyt vuokratvelkaa, on hyvä yrittää neuvotella vuokranantajan kanssa maksusuunnitelmasta. Vuokratvelan maksu tai maksusuunnitelman tekeminen voi auttaa saamaan asunnon. Apua vuokratvelkojen maksuun voi kysyä myös sosiaalitoimesta tai seurakuntien diakoniatyöstä. Sosiaalitoimesta voi hakea toimeentulotukena myös vuokratvelkua.

Kotikunnan vaihtaminen

Joskus vanki haluaa muuttaa vapauduttuaan toiselle paikkakunnalle. Rangaistusajan kotikunnan vaihtaminen ei kuitenkaan onnistu (kotikuntalaki). Kirjat muuttuvat kuitenkin perheen mukana, jos vanki on asunut heidän luonaan ennen tuomion alkamista.

Asunnottoman on hyvä muistaa, että Poste restante -osoitteella ei voi muuttaa kotikuntaansa. Osoitteenmuutos ei siis ole sama asia kuin kotikunnan muutos. Oleskelu toisella paikkakunnalla ei myöskään automaattisesti tarkoita, että kotikunta muuttuu. Pahimmillaan osoitteensa vankeusaikana tai vapauduttuaan poste restanteksi muuttanut henkilö voi jäädä ilman palveluja, jos vanha ja uusi kunta eivät kumpikaan katso häntä kuntalaiseksi.

Ajan varaus sosiaalitoimistoon

Vankilasta vapautumisen jälkeen voi tarvita apua oman elämäntilanteen selvittämisessä sekä taloudellista tukea. Apua saa kotikunnan sosiaalitoimistosta. Sosiaalitoimistoon on varattava tapaamisaika etukäteen. Aika kannattaa varata jo ennen kuin vapautuu vankilasta. Toimeentulotukihakemuksen voi tehdä myös etukäteen, jotta tuesta olisi päätös valmiina vapautuessa.

Kelan etuudet

Vangin vapautuessa tai päästessä valvottuun koevapauteen on keskeytynyt etuuksia haettava uudelleen, lukuun ottamatta eläke- ja vammaisetuuksia sekä eläkkeensaajan asumistukea (jos hakijan tilanne ei ole muuttunut). Vankila ilmoittaa vapautumisesta Kelaan. Etuuden maksaminen aloitetaan vapautumisesta tai koevapauden

alkamista seuraavan kuukauden alusta.

Työ- tai opiskelupaikan etsiminen

Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittaudutaan sähköisesti verkossa. Ilmoittautua voi jo ennen vapautumispäivää. TE-palvelujen Oma palvelu -asiointiin kirjaututaan pankkitunnuksilla tai sirullisella henkilökortilla. Täyttämällä pyydyty tiedot työnhaku tulee heti voimaan. Vastaanottoilmoituksessa on yhteenveto lähetetyistä tiedoista ja työnhau voimassaoloaika sekä ohjeet, miten jatkaa asiointia.

Jos pankkitunnuksia tai sirullista henkilökorttia ei ole, täytyy ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä TE-toimistoon. Tietoa oikeudesta työttömyysturvaan saa myös soittamalla Työlinjalle puh. 0295 020 701 (ma-to klo 8–17, pe klo 10–17).

Apua työpaikan tai opiskelupaikan etsimiseen voi pyytää vankilan erityisohjaajilta, opinto-ohjaajilta tai TE-palveluista.

Apua päihde- ja mielenterveysongelmiin

Tietoja kuntoutuksesta ja vertaistuesta saa vankilan terveydenhuollosta, erityisohjaajalta ja sosiaalityöntekijältä. Mahdollisuutta laitostuntoutukseen voi selvittää jo vankeusaikana yhdessä työntekijän kanssa. Jos haluaa laitostuntoutukseen vapautumisen jälkeen, kannattaa ottaa yhteyttä kotikunnan terveyskeskukseen tai sosiaalitoimeen. Useilla paikkakunnilla on myös A-klinikka, katkaisuhuoltoasema, nuorisoasema, muu päihdehuollon erityispalveluyksikkö tai yhteinen mielenterveys- ja päihdepalveluyksikkö.

Päihdeongelmallisille tarkoitettuja itsehoitotyöryhmiä on useilla paikkakunnilla (AA- ja NA-ryhmät). Päihitteettömiä vertaistukipisteitä löytyy mm. Kriminaalihuollon tukisäätiöltä, KRIS-yhdistyksiltä sekä A-killoilta.

Apuvälineitä ja tietoa löydät myös internetistä osoitteesta www.paihdelinkki.fi.

Pankkitili ja henkilöllisyystodistus

Pankkitilin avaamiseen tarvitaan voimassaoleva henkilöllisyystodistus. Virallisia henkilöllisyystodistuksia ovat poliisin myöntämä henkilökortti ja passi. Henkilökorttia tai passia voi hakea poliisilta.

Henkilökorttihakemus jätetään poliisiin sähköisessä asiointipalvelussa tai poliisin lupapalvelupisteessä. Henkilökorttihakemus vaatii aina hakijan henkilökohtaisen käynnin lupapalvelupisteessä.

Henkilökorttihakemukseen tai passiin hakemukseen tarvitaan korkeintaan puoli vuotta vanha passikuva ja vanha henkilöllisyystodistus. Maksamiseen käy myös sosiaalitoimen maksusitoumus. Verkossa tehty hakemus maksetaan verkkopankissa. Lisäksi 18-30-vuotialta miehiltä tarvitaan passia hakiessa sotilaspassi, siviilipalveluto-

distus tai kutsuntatodistus. Passi toimitetaan lähimmälle R-kioskille.

Passihakemuksen voi tehdä kokonaan verkossa poliisiasemalla käymättä, jos hakee tavallista passia, sormenjäljet (passia varten) on otettu, nimikirjoitusnäyte on annettu aiempaa passia varten enintään 6 vuotta sitten ja nimi ei ole muuttunut. Lupavirkailija voi myös kutsua käymään poliisilaitokselle, jos hakemuksen viimeistely sitä vaatii. Sähköiseen hakemukseen täytyy liittää riittävän tuore passikuva. Kannattaa varata aika hakemusta varten puhelimitse tai sähköisesti poliisin ajanvarauspalvelusta.

Velat

Velkaantuminen ja velkojen hoitamiseen liittyvä epä tietoisuus voi olla ahdistavaa. Oma velkatilanne on kuitenkin hyvä selvittää, jotta tiedetään, mitä veloille voi tehdä. Osa veloista voi myös olla vanhenemassa.

Velkojen määrän saa selville tilaamalla ns. saldolistat eri velkojilta. Listan saa maksutta, jos sen tilaa velkajärjestelyä varten. Verottajalta saa tiedot verovelosta ja oikeusrekisterikeskuksesta tiedot rikosoikeudellisista veloista. Muita velkoja voi selvittää ulosottovirastosta sekä perintätöimistöistä.

Suomen Asiakastieto Oy ylläpitää valtakunnallista luottotietorekisteriä, josta saa tiedot maksuhäiriömerkinnöistä, sen mistä ne ovat syntyneet ja kauanko merkintä on voimassa. Asiakastiedosta ei saa kuitenkaan selville velkojen vanhenemisaikaa tai velkasummaa.

Maksutonta velkaneuvontaa järjestävät kunnat, seurakunnat ja eri järjestöt. Kunnallinen talous- ja velkaneuvonta auttaa velkatilanteen selvittämisessä, kertoo tukipalveluista, tarjoaa velkojen järjestelymahdollisuuksia sekä auttaa käräjäoikeudelle tehtävän velkajärjestelyhakemuksen laatimisessa.

Järjestöistä velkaneuvontaa tarjoaa mm. Takuu-Säätiö, jolla on maksuton neuvontapuhelin eli Velkalinja yksityishenkilöille (puh. 0800 9 8009). Velkalinja päivystää arkin klo 10-14.

Takuu-Säätiön Omille jaloille -toiminta tarjoaa matalan kynnyksen talousneuvontaa. Vapaaehtoiset tukihenkilöt auttavat selvittämään talous- ja velkaongelmia. Osalla tukihenkilöistä on oma vertaiskokeemus velkaantumisesta.

Lasten elatusasiat

Lasten elatusmaksuja sekä lasten tapaamista koskevilla asioissa voi olla yhteydessä kunnan lastenvalvoajaan tai sosiaalitoimeen. Elatussopimusta (elatusavun määrää ja suorittamistapaa) voi muuttaa, jos olosuhteissa on tapahtunut olennaisia muutoksia.

Jos ei pysty maksamaan elatusapuvelkaa, voi hakea maksuvapautusta Kelasta. Maksuvapautus myönnetään aina takautuvasti enintään vuoden ajalta. Maksuvapautuksen saaminen edellyttää, että maksukyvyttömyys on johtunut velallisesta riippumattomasta syystä, kuten työttömyydestä tai työkyvyttömyydestä aiheutuneesta

pienituloisuudesta. Jos maksukyvyttömyys jatkuu, on maksuvapautusta haettava uudelleen.

Muuttajan lyhyt muistilista:

- Muuttoilmoituksen tekeminen postille, maistraatille ja isännöitsijälle
- Sähkösovimuksen solmiminen
- Palovarointimen hankkiminen
- Asumistuen hakeminen Kelasta
- Kotivakuutuksen hankkiminen, mikäli vakuutusyhtiö myöntää sellaisen.

Opas on koottu Kriminaalihuollon tukisäätiössä. Se lisätään Portti vapauteen -sivuille kesällä 2015.

Silta-Valmennus

”Olin vapautumassa 10:nnettä kertaa, tällä kertaa päätin kokeilla toisilla eväillä: vapautteen valmennuksen kautta sain uskoa ja tukea siihen, että voisin muuttua eikä minun enää tarvitsisi palata vankilaan ja käyttää kamaa.”

”Vankilassa puhuttiin Sillasta, sain myös katsoa sellissä Sillan DVD:n, lomilla kävin tutustumassa ja nyt olen menossa työvalmennukseen raksapajalle koevapauslaisena. Hyvä oli kuitenkin, että sain olla yhteisössä ennen koevapautta – tuntuu varmemmalta. Asunto järjestyi Sillan kautta.”

”Sillan väki jeesasi minua kaikessa, sain tavata lapsiani jo Sillassa, auttoivat minua myös tajuamaan, että naisena minun pitää tehdä kaksin verroin duunia, että pääsisin eroon siitä vanhasta. Nyt uskon itseäni, ensi kertaa myös läheiseni...niin ja viranomaiset.”

Silta-Valmennusyhdistys ry Tampereella tarjoaa tavallisesta elämästä harhautuneille uudet eväät tehdä parempia valintoja. Kauttamme rikos- ja päihdetuustaiset asiakkaamme saavat tuhdin paketin: vapautteen valmennus, päihdekuntoutus, työkokeilu pajoillamme ja asumiseen tukea. Ota yhteyttä, niin suunnitellaan sinulle sopiva polku. Koordinaattori on Reijo Kypärä.

p. 044 062 4050 (vaihe), www.siltavalmennus.fi

Kriminaalihuollon tukisäätiö (KRITS)

on rangaistuksesta vapautuvien ja heidän läheistensä selviytymistä ja elämänhallintaa edistävä valtakunnallinen asiantuntija ja palveluntuottaja.

Vertaistuki Redis tukee rikoksettomaan ja päihteettömään elämänmuutokseen Helsingin Sörnäisissä sijaitsevassa päihteettömässä olohuoneessa. **Tukiasumispalvelut (TUPA)** tarjoaa asumisohjausta ja asumispalveluja asunnottomina vapautuville pääkaupunkiseutalaisille.

Kritissä on myös koko maata palvelevia asiantuntijapalveluita: **Ehjä perhe** - Lapsi- ja läheistyö, **Kriminaaliasiamestointi**, **oppimisvalmennuskoordinaattori** sekä **asumispalvelukoordinaattori**. Kritsin videoneuvontalaitteita voidaan hyödyntää asiakasneuvotteluissa vankiloihin päin. Toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys.

p. 09 774 3610 (vaihe), www.krits.fi

Vankien Omaiset VAO ry

on vuonna 2005 omaisten itsensä perustama valtakunnallinen vapaaehtoisuusyhdystys. **VAO** järjestää virkistyspäiviä ja -leirejä sekä muita yhteisiä tapaamisia, kuten eri paikkakunnilla toimivia vertaistukiryhmiä rangaistujen läheisille.

p. 050 340 0373, www.vankienomaiset.fi

KRIS-Etelä-Suomen sarjis pajan ohjaaja Reetta ja apulainen Hösis leikkivät 'ruualla'. Herkkuja KRIS-toimistolta. Sisältää tuotesijoittelua.

RANGAISTUS RASITTA - JÄRJESTÖT AUTTAVAT

JÄRJESTÖT AUTTAVAT, KUN HALUAT KATKAISTA PÄIHDE- JA RIKOSKIERTEN TAI OLET RIKOKSESTA TUOMITUN LÄHEINEN.

Ota rohkeasti yhteyttä ja kerro meistä kaverillekin!

KRIS

– Rikollisten revanssi yhteiskunnassa – auttaa ja tukee vankilasta vapautuvia ja päihde- ja rikoskierteessä eläneitä vertaistuen avulla. Toimintaa myös nuorille rötöstelyn lopettamiseksi.

www.kris.fi

Vankien Omaiset VAO

Omaisten perustama yhdistys tarjoaa tietoa, tukea ja toimintaa kaikille, jotka ovat tai ovat olleet vangin läheisiä.

www.vankienomaiset.fi

Kriminaalihuollon tukisäätiö (Krits)

tarjoaa apua ja neuvontaa rangaistuksesta vapautuvien asumiseen, oppimisvaikeuksiin, lapsi- ja perhetyöhön sekä ongelmiin saada vapautuville ja heidän perheilleen kuuluvia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä sosiaalietuuksia.

www.krits.fi

PORTTI VAPAUTEEN

www.porttivapauteen.fi

Järjestöjen yhteinen auttava verkkopalvelu rikostaustaisille ja heidän läheisilleen. Täältä löydät erilaisia järjestöjä ja vinkkejä, mihin ottaa yhteyttä. Omat sivut vapautuville, läheisille, lapsille ja rikostaustaisten kanssa työskenteleville ammattilaisille.

KAVERIA EI JÄTETÄ!

